

5.2.

Vzdělávací oblast: Jazyk a jazyková komunikace

Vzdělávací obor: Český jazyk a literatura

Vyučovací předmět: Seminář z českého jazyka

Charakteristika vyučovacího předmětu

Vyučovací předmět **Seminář z českého jazyka** vychází ze vzdělávacího oboru **Český jazyk a literatura** a je určen žákům devátého ročníku základní školy.

Jeho obsahem se stává naplňování očekávaných výstupů vzdělávacího oboru **Český jazyk a literatura** stanovených Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání a související očekávané výstupy průřezových témat, která jsou vybrána s ohledem na žáka a jeho místo ve společnosti. Přestože jsou dána, akceptují a reflektují společenský vývoj a mohou pružně reagovat na změny. Český jazyk a literatura má mezi vyučovacími předměty výsadní postavení, neboť právě v jeho rámci si žáci osvojují dovednosti, které jsou důležité nejen pro vzdělávání v rámci oblasti Jazyk a jazyková komunikace, ale umožňují získávání poznatků ve všech dalších oborech. Zvláštní místo má pak volitelný předmět **Seminář z českého jazyka**, který si žáci vybírají z nabídky předmětů pro devátý ročník.

Hlavním cílem vyučovacího předmětu je vést žáka k získání dobré úrovně jazykové kultury a mateřského jazyka, které patří k podstatným znakům všeobecné vyspělosti absolventa základního vzdělávání, a vybavit žáka takovými znalostmi a dovednostmi, které mu umožňují správně vnímat různá jazyková sdělení, rozumět jim, vhodně se vyjadřovat v ústní i písemné podobě a účinně uplatňovat i prosazovat výsledky svého poznávání. Avšak na rozdíl od předmětu Český jazyk a literatura se v semináři klade maximální důraz na samostatnost žáků a jejich sebereflexi, které vyplývají ze zájmů jedinců o zvolený předmět. Vytváří se předpoklady k efektivní mezilidské komunikaci, žáci se sami učí interpretovat své reakce a pocity tak, aby dovedli pochopit svoji roli v různých komunikačních situacích a aby se uměli orientovat při vnímání okolního světa i sebe sama. Je zohledňována i týmová práce a úzká spolupráce s ostatními předměty a využívání různých zdrojů informací. Samozřejmě částí seminářů je práce na PC a využívání příslušných programů, orientování se v dostupných příručkách v on-line systému, slovníková gramotnost.

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu **Seminář z českého jazyka** má komplexní charakter. Ve výuce se prolíná vzdělávací obsah jednotlivých specifických složek předmětu Český jazyk a literatura a dále je rozvíjen. Samotný obsah a časový harmonogram semináře jsou pružně upravovány s ohledem na charakter skupiny žáků a s ohledem k jejich schopnostem.

Žáci se učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení, číst s porozuměním, kultivovaně psát, mluvit a rozhodovat se na základě přečteného nebo slyšeného textu různého typu, vztahujícího se k nejrůznějším situacím, text analyzovat a kriticky posoudit jeho obsah. Učí se také posuzovat formální stránku textu a jeho výstavbu, prakticky hledat správná řešení. Žáci získávají vědomosti a dovednosti potřebné k osvojování spisovné podoby českého jazyka. Učí se poznávat a rozlišovat jeho další formy. Žáci jsou vedeni k přesnému a logickému myšlení, které je základním předpokladem jasného, přehledného a srozumitelného vyjadřování.

Dále žáci poznávají prostřednictvím četby specifické znaky různých textů, postihují umělecké záměry autora a formulují vlastní názory. Učí se také rozlišovat fikci od skutečnosti. Postupně získávají a rozvíjejí základní čtenářské návyky i schopnosti tvořivé recepce a interpretace textu. Žáci dospívají k takovým poznatkům a prožitkům, které mohou pozitivně ovlivnit jejich postoje, životní hodnotovou orientaci a obohatit jejich duchovní život.

Vyučovací předmět **Seminář z českého jazyka** se vyučuje v 9. ročníku s hodinovou dotací týdně. Výuka je organizována ve třídách, především však v učebně informatiky, kde je využíváno PC programů a internetu.

Výchovné a vzdělávací strategie

Kompetence k učení

Učitel

- klade důraz na čtení s porozuměním, práci s textem, vyhledávání informací v literatuře a na internetu, jejich zpracovávání a používání
- vede žáky ke kritickému hodnocení výsledků svého učení
- podporuje čtenářskou gramotnost
- vede žáky k samostatnému myšlení a aplikaci naučených pravidel a jejich vzájemnému propojování
- předkládá žákům možnosti používání osvojených dovedností z jazykového vzdělávání v jiných oblastech
- motivuje žáky k aktivnímu zapojování se do vyučovacího procesu
- seznamuje žáky s mluvnickými a literárními termíny souvisejícími s probíraným učivem

Kompetence k řešení problémů

Učitel

- motivuje žáky k samostatnému řešení daného problému, pomáhá jim hledat jiná řešení a vhodné metody
- vede žáky k vyhledávání, třídění informací a jejich využívání vhodným způsobem
- klade důraz na analýzu přečtených textů a kritické posouzení jejich obsahu, porovnání jevů, třídění podle hledisek (vytvořených na základě vlastních zkušeností), zobecnění
- vede žáky k tomu, aby samostatně nalézali pravidla, kterými se řídí probírané mluvnické jevy
- hodnotí práci žáků způsobem, který jim umožňuje vnímat vlastní pokrok

Kompetence komunikativní

Učitel

- vede žáky k tomu, aby obhajovali vhodnou formou vlastní názor a správně argumentovali, učí je poslouchat názor jiných
- pomáhá objevovat rozdíly v pojetí a uměleckém zpracování různých textů, vede žáky k tvořivému písemnému projevu
- vede děti k aktivnímu podílu na dění ve škole i mimo ni, k prezentaci a reprezentaci školy a svojí osoby na veřejnosti
- vede děti k vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo ni
- nabízí žákům dostatek příležitostí k porozumění probíraných literárních textů

Kompetence sociální a personální

Učitel

- vede žáky k efektivní týmové práci
- vede žáky k prozkoumávání názorů lišících se od jejich vlastních, k toleranci
- umožňuje diferencované výkony podle individuálních schopností žáků, a tím je vede k ocenění a poznání pozitivních rysů spolužáků
- umožňuje žákům spoluutvářet kritéria hodnocení a hodnotit úspěšnost dosažení cíle
- vede žáky k tomu, aby si vědomě stanovili a dodržovali pravidla chování v kolektivu

Kompetence občanské

Učitel

- spoluutváří se žáky pravidla chování v třídních kolektivech (na pravidla vytvořená ve třídách navazuje školní řád), vede žáky k respektování dohodnutých pravidel třídy a školy
- vede žáky k účinnému postupu proti netoleranci, násilí a šikaně
- vede žáky k odpovědnosti a ochotě pomáhat druhým
- pomáhá chápat individuální rozdíly (národnostní, kulturní, intelektové, sociální, etnické) mezi žáky
- rozvíjí u žáků smysl pro kulturu a tvořivost, pozitivní postoj k uměleckým dílům
- využívá literatury naučné i vědecké k vytváření postoje k přírodě, k životnímu prostředí, vede žáky k třídění odpadu
- podporuje u žáků potřebu prezentace vlastních názorů a postojů v literárním projevu i při výběru četby

Kompetence pracovní

Učitel

- systematicky vede žáky k řádnému plnění všech povinností a závazků (vnitřní i vnější motivace)
- vede žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení výsledků své práce
- pomáhá žákům uplatňovat získané dovednosti a vědomosti při práci, rozvíjet schopnost týmové práce
- vede žáky k přípravě a udržování estetického, tvořivého prostředí ve škole i mimo ni
- vede žáky k organizování a plánování učení

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru

2. stupeň

Komunikační a slohová výchova

Očekávané výstupy

Žák

- odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji
- rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru
- rozpoznává manipulativní komunikaci v masmédiích a zaujímá k nim kritický postoj
- dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci
- odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru
- v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči
- zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu
- využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát
- uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování
- využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů

Učivo

- **čtení** – praktické (pozorné, přiměřeně rychlé, znalost orientačních prvků v textu), věcné (studijní, čtení jako zdroj informací, vyhledávací), kritické (analytické, hodnotící), prožitkové
- **naslouchání** – praktické (výchova k empatii, podnět k jednání), věcné (soustředěné, aktivní), kritické (objektivní a subjektivní sdělení, komunikační záměr mluvčího, manipulativní působení projevu, zvukové prostředky souvislého projevu a prostředky mimojazykové), zážitkové
- **mluvený projev** – zásady dorozumívání (komunikační normy, základní mluvené žánry podle komunikační situace), zásady kultivovaného projevu (technika mluveného projevu, prostředky nonverbální a paralingvální); komunikační žánry: připravený i nepřipravený projev na základě poznámek nebo bez poznámek, referát, diskuse
- **písemný projev** – na základě poznatků o jazyce a stylu, o základních slohových postupech a žánrech; vyjádření postoje ke sdělovanému obsahu, vlastní tvořivé psaní (komunikační žánry: výpisek, žádost, soukromý a úřední dopis, objednávka, teze, strukturovaný životopis, pozvánka, charakteristika, subjektivně zabarvený popis, výklad, úvaha)

Jazyková výchova

Očekávané výstupy

Žák

- spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova
- rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémeh
- samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami
- správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci
- využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace
- rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí
- v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovtvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí
- rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití

Učivo

- **zvuková stránka jazyka** – zásady spisovné výslovnosti, modulace souvislé řeči (přízvuk slovní a větný), intonace, členění souvislé řeči (pauzy, frázování)
- **slovní zásoba a tvoření slov** – slovní zásoba její jednotky, slohové rozvrstvení slovní zásoby, význam slova, homonyma, synonyma, obohacování slovní zásoby, způsoby tvoření slov
- **tvarosloví** – slovní druhy, mluvnické významy a tvary slov
- **skladba** – výpověď a věta, stavba věty, pořádek slov ve větě, rozvíjející větné členy, souvětí, přímá a nepřímá řeč, stavba textu
- **pravopis** – lexikální, morfologický, syntaktický
- **obecné poučení o jazyce** – čeština (jazyk národní, jazyk mateřský), skupiny jazyků (slovanské - především slovenština - a jiné, jazyky menšinové), rozvrstvení národního jazyka (spisovné a nespisovné útvary a prostředky), jazyk a komunikace (jazyková norma a kodifikace, kultura jazyka a řeči, původ a základy vývoje češtiny, jazykové příručky)

Literární výchova

Očekávané výstupy

Žák

- uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla
- rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora
- formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo
- tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie
- rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty

- rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovná je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele
- uvádí základní literární směry a jejich významné představitele v české a světové literatuře
- porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování
- vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích

Učivo

- **tvořivé činnosti s literárním textem** – přednes vhodných literárních textů, volná reprodukce přečteného nebo slyšeného textu, záznam a reprodukce hlavních myšlenek, interpretace literárního textu, dramatizace, vytváření vlastních textů, vlastní výtvarný doprovod k literárním textům
- **způsoby interpretace literárních a jiných děl**
- **základy literární teorie a historie** – struktura literárního díla (námět a téma díla, literární hrdina, kompozice literárního příběhu), jazyk literárního díla (obrazná pojmenování; zvukové prostředky poezie: rým, rytmus; volný verš), literatura umělecká a věcná (populárně-naučná, literatura faktu, publicistické žánry)
- **literární druhy a žánry** – poezie, próza, drama, žánry lyrické, epické, dramatické v proměnách času – hlavní vývojová období národní a světové literatury, typické žánry a jejich představitelé

Vyučovací předmět :
Ročník:

**Seminář z českého jazyka
9.**

Výstup	Učivo	Průřez. témata, mezipředmětové vztahy, projekty, kurzy	Poznámky
<p>Žák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dokáže rozlišit nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, vyhledává v textech, uvádí příklady - třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov, vhodně je používá v psaném i mluveném projevu, prohlubuje kultivovanost projevů, schopnost pracovat s textem - správně vyslovuje a používá cizí slova, rozumí nejběžnějším výrazům - pracuje samozřejmě se slovníky, encyklopediemi, jazykovými příručkami, využívá internetu, programů PC rozvíjí aktivně slovní zásobu, rozumí významům slov, staví výstižně a srozumitelně výpovědi, umí dávat věci, jevy a pojmy do vztahů - aplikuje poznatky v reálné situaci, hledá způsoby řešení podle vlastního úsudku - uplatňuje zásady českého pravopisu při tvorbě vlastního jazykového projevu - snaží se formulovat složitější myšlenky - odlišuje spisovný a nespisovný jazyk, promyšleně vybírá vhodné prostředky, obhájí důvody svého výběru - uvědomuje si důležitost jazykové kultury, rozpoznává manipulativní komunikaci - využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky a věcně správnému písemnému projevu i k tvořivé práci s textem na základě svých dispozic - v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovtvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i v souvětí přiměřeně k vlastním schopnostem 	<p><u>Komunikační</u> <u>a slohová výchova</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - základy studijního čtení - uspořádání informací z textu - vyhledávání informací vhodných k řešení daného problému - osnova - diskuse - funkční styly <p><u>Jazyková výchova</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - pravopis lexikální, tvaroslovný, skladební - souvětí podřadné, souřadné - složitá souvětí - VJR - SVČ, oslovení, vsuvka, věta neúplná - věta jednočlenná, dvojčlenná - rozvoj slovní zásoby - synonyma, homonyma, antonyma - rozvrstvení slovní zásoby: odborné názvy slova domácí slova cizí neologismy archaismy historismy - slovní druhy ohebné, neohebné - slovesa a jejich mluvnické významy, tvary slovesa být <p><u>Literární výchova</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - tvořivé činnosti s literárními texty, jejichž výběr koresponduje s obsahem učiva vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura 	<p>OSV: Poznávání lidí Komunikace</p> <p>MKV: Multikulturalita Lidské vztahy</p> <p>MDV: Fungování a vliv médií ve společnosti</p>	<p><u>PC programy:</u> Didakta Čj LANGMaster Terasoft on-line prog. SCIO - testy</p>